

Haasteet ja suositukset koheesiopolitiikassa

Tähän mennessä saadut kokemukset koheesiopolitiikan ohjelmista tarjoavat hyödyllisen panoksen seuraavan monivuotisen rahoituskehysten valmistelussa. Komissio pyrkii muokkaamaan laajempaa lähestymistapaa innovointiin perustuvan kasvun edistämiseksi EU:ssa. Tavoitteena on, että älykkäiden erikoistumisohjelmien avulla kaikki alueet voivat hyödyntää teknologisen muutoksen, digitoinnin ja teollisuuden uudenaikaistamisen tarjoamia mahdollisuuksia.

Koheesiofoorumissa 26.-27.6.2017 Jean-Claude Juncker, Euroopan komission presidentti, painotti, että 'systeemiä ei voida muuttaa joka seitsemäs vuosi, mutta sitä voidaan uudistaa'. Panelistina ollut Kerstin Westphal, MEP, kuulutti 'flat rate' rahoitusmahdollisuuksien lisäämistä. Mairead McGuinness, Euroopan komission varapresidentti, mainitsi että 'energiatehokkuus ja kiertotalous sekä niihin liittyvät teknologiset liittoutumat Euroopassa ja ympäri maailmaa ovat yhä kasvavassa asemassa haasteiden ratkaisemiseksi'.

Komission tiedonannossa (18.7.2017) yksilöidään alueellisiin innovaatioihin liittyvät haasteet ja toimenpiteet haasteisiin vastaamiseksi.

Haaste 1: Innovaatiokyvyn edistäminen vähemmän kehittyneillä alueilla ja teollisilla siirtymäalueilla. Komissio ehdottaa, että edistetään EU:n rahoittamaa pilottihanketta, johon kuuluu useita vapaaehtoisalueita, jotka auttavat uudistamaan innovaatiojärjestelmiään älykkäiden erikoistumisstrategioiden pohjalta. Tähän tulisi käyttää Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) tuettavia teknisen avun toimia. Nämä kumppanuudet tulisi määrittellä ennen maaliskuuta 2018. Vuoden 2018 loppuun mennessä kumppanuuksilla tulisi olla toimenpidesuunnitelma, jolla edistetään taloudellista muutosta ja yksilöidään mahdolliset rahoitusmahdollisuudet Euroopan, kansallisella ja alueellisella tasolla. Komission EFSI 2.0 -ehdotuksen mukaan tätä tukea voitaisiin täydentää yhdistämällä EU:n rahastoja ja instrumentteja, kuten esim. [ESIR](#) (Euroopan strategisten investointien rahasto) ja koheesiopolitiikan rahastoja.

Suomessa on jo esimerkkejä ESIR:n käytöstä. Toukokuussa 2017 tiedotettiin Euroopan investointipankin (EIP) 25 miljoonan euron rahoituksesta suomalaiselle MariaDB:lle. Rahoituksella on tarkoitus edistää MariaDB:n tuotekehitystyötä ja tehostaa yrityksen myynti- ja markkinointitoimintaa Euroopassa, Amerikassa ja Aasiassa. Vuoden 2017 alussa EIP sopi enintään 30 miljoonan euron lainasta Valiolle. Rahoitus tukee suomalaisen meijeriyrityksen tutkimusta, kehitystä ja innovaatioita, jotka liittyvät maitotuotteiden ravitsemusarvoihin, funktionaalisuuteen ja terveysvaikutuksiin. Investoinnit edistävät myös ruokaturvaa kehittämällä innovatiivisia ratkaisuja elintarviketuotannon tehostamiseen. EIP:n laina saa takauksen [Euroopan strategisten investointien rahastosta](#) (ESIR), joka on keskeinen osa Euroopan komission toteuttamaa Euroopan investointiohjelmaa. Maaliskuussa 2016 Euroopan investointirahasto (EIR) ja OP-rahoitusryhmä allekirjoittivat ensimmäisen takausohjelman ESIR:in kanssa. EIR:n ja OP-ryhmän allekirjoittama takaus koskee yhteensä 150 miljoonan euron yritysluottoja. Lainaa myönnetään innovatiivisille pienille ja keskisuurille yrityksille, joiden henkilöstö on enintään 500. Ennen tätä Äänekosken Metsä Fiberin biojalostamolle on myönnetty 75 miljoonaa euroa ESIR-rahoitusta ja 30 miljoonaa euroa Open Ocean -pääomasijoitusrahaston pääomapohjan vahvistamiseen.

Haaste 2: Innovaatioinvestointien lisääminen alueiden välillä. Alueiden välisiä investointiverkkoja teollisuuden uudistumisessa on jo olemassa. [Vanguard-aloite](#) kokoaa yhteen noin 30 EU:n aluetta (Asturias, Auvergne-Rhone-Alpes, Baden-Württemberg, Cantabria, Catalunya, East Netherlands, Emilia Romagna, Euskadi, Galicia, Lombardia, Malopolska, Navarra, Nord-Pas de Calais, Nordrhei-Westfalen, Norte, Oberösterreich, Ostrobothnia, Pays de la Loire, Randstad Region, Region Dalarna, Region Skåne, Saxony, Scotland, South Denmark, South-Netherlands, Tampere Region, Vlaanderen, Wallonie), jotka yhdessä kehittävät korkean lisäarvon hankkeita vastaavan älykkään erikoistumisen painopisteiden perusteella. Tämä aloite on toiminut mallina temaattisille älykkään erikoistumisen foorumeille, joihin sadat alueet, joilla on vastaavia varoja, voivat kehittää hankealoitteita, jakaa tutkimusinfrastruktuureja (testauslaitokset, datakeskukset jne.) ja hyötyä komission asiantuntijoista. Komissio ehdottaa käynnistävänsä EU-rahoitteisen pilottihankkeen alueiden välisten innovaatiohankkeiden tehostamiseksi vuoden 2017 loppuun mennessä. Noin 5-10 aihekohtaista kumppanuutta luodaan poliittisten päättäjiä, tutkijoiden, yritysten ja muiden innovaatiotoimijoiden kanssa. Näiden kumppanuuksien tulisi keskittyä biotalouteen, big dataan, terveyteen ja liikalihavuuteen sekä perinteisille aloille, jolla on innovatiivisia valmistusprosesseja. Suomesta Vanguardissa ovat mukana Pohjanmaa ja Pirkanmaa, mukaan lukien Tampere.

Haaste 3: Tarve uudistaa alueellisia innovaatiojärjestelmiä. Älykäs erikoistuminen on osoittautunut kannustimeksi jäsenvaltioille ja alueille uudistusten toteuttamiseksi ja monitasoisen hallintotavan parantamiseksi. Erityistä huomiota on kuitenkin kiinnitettävä julkisen tutkimuksen laatuun, tehokkaaseen yritysysteistyöhön ja tietotaidon siirtoon, ja yritysystävälliseen toimintaympäristöön. Uudistuksia on täydennettävä investoimalla koulutukseen, joka vastaa tulevaisuuden työmarkkinoiden kysyntää ['New Skills Agendan'](#) mukaisesti.

Komissio tehostaa pyrkimyksiään kannustaa jäsenvaltioita hyödyntämään täysimääräisesti käytettävissä olevaa EU:n tukea uudistusten suunnittelun ja täytäntöönpanon helpottamiseksi. Esimerkiksi rakennemuutoksen tukipalveluiden kysyntäapu voi auttaa liiketoimintaympäristön parantamisessa ja hallinnollisten elinten välisten siilojen hajottamisessa. Horisontti 2020 -strategian tukijärjestelmä auttaa jäsenvaltioita puuttumaan esteisiin tutkimus- ja innovaatiojärjestelmissään, mukaan lukien älykkäät erikoistumisstrategiat, jotka liittyvät tehokkaaseen täytäntöönpanoon. Jäsenvaltioita kehoitetaan vahvistamaan vuoropuhelua sidosryhmien kanssa mukaan lukien alueet ja paikallisviranomaiset. Niiden olisi myös kehitettävä paikallisia osaamisperusteita yhdistämällä ammatilliset koulutusjärjestelmät älykkäisiin erikoistumisstrategioihin ja prioriteetteihin.

Haaste 4: EU politiikan ja instrumenttien välisen synergian helpottaminen. Tällä hetkellä on olemassa huomattava määrä alueellisia, kansallisia ja eurooppalaisia poliittisia välineitä, joilla pyritään tutkimukseen ja innovointiin, kasvuun ja kilpailukykyyn tai alueiden välisen yhteistyön edistämiseen. Pyrkimyksenä on jo ollut yhdistää ESIR Juncker-suunnitelman, Horisontti 2020 -puiteohjelman ja koheesiopolitiikan varojen puitteissa. Komissio tulee työskentelemään kansallisten ja alueellisten viranomaisten kanssa selventämällä synergiamahdollisuuksia mitä tulee valtion apuun ja hankintoihin. Alueiden välisen yhteistyön lisäämiseksi komissio jatkaa käynnissä olevia keskusteluja monivuotisen rahoituskehityksen väliarvioinnista Euroopan parlamentin ja neuvoston kanssa helpottaakseen kansainvälisiä

investointeja esimerkiksi EU:n rahastojen ohjelma-alueen ulkopuolella. Komissio tarjoaa myös sidosryhmille kattavan kartoituksen tukitoimista ja -välineistä, joilla edistetään alueiden välistä teollista kumppanuutta ja pätevyysien saatavuutta. Synergioiden yksinkertaistaminen ja EU:n eri rahoitusvälineiden välisten sääntöjen yhdenmukaistaminen on komission esityslistalla EU:n rahoituksen tulevaisuutta käsittelevässä keskustelussa, jonka komissio esitti 28.6.2017 omalla pohdiskelupaperillaan. Tässä yhteydessä komission asettama EU:n rahastojen edunsaajien yksinkertaistamista käsittelevä korkean tason työryhmä julkaisi lopulliset päätelmänsä vuoden 2020 jälkeiselle viitekehykselle. Ne helpottaisivat EU:n varojen edelleen yhdistämistä.

Alla yhteenveto korkean tason työryhmän suosituksista (Kallasin raportti):

- **Horizontaalisten sääntöjen yhdenmukaistaminen EU:n rahastojen välillä.** Yhdenvertainen kohtelu (mkl. valintaperusteet ja -kriteerit) koheesiopolitiikasta rahoitetuissa hankkeissa ja vastaavissa EU:n keskushallinnon alaisissa hankkeissa. Yhdenvertaisen kohtelun periaatetta olisi sovellettava myös rahoitusvälineisiin riippumatta siitä, toteutetaanko ne Euroopan investointipankin tai kansallisten markkinaehtoisten pankkien kautta. Tämän toivotaan lisäävän pk-yritysten halukkuutta hakea EU-rahoja.
- **Vähemmän, selkeämpiä, ja lyhyempiä sääntöjä.** Koheesiopolitiikan olisi perustuttava lyhyempiin määräyksiin ja harvoin suuntaviivauksiin. Toimintaohjelmien olisi oltava tiiviitä strategisia asiakirjoja. Jotta estettäisiin määräysten määrällinen lisääntyminen, tulisi uusien määräysten hyväksynnän yhteydessä poistaa vanhoja määräyksiä.
- **Aito toissijaisuus ja suhteellisuus.** Julkisten menojen kansallisia menettelyjä olisi pidettävä riittävinä. Tuensaajat tietävät nämä menettelyt, koska he soveltavat niitä päivittäin. Nykyisen koheesiopolitiikan puitteissa on jo käytössä järjestelmä kansallisten sääntöjen ja hallinnollisten valmiuksien tarkistamiseksi rahoituskauden alussa. Kansallisiin sääntöihin voidaan luottaa paljon suuremmassa määrin, jopa toistamatta jo tehtyjä tarkastuksia kauden 2014-2020 alussa.
- **Vakaa, mutta joustava viitekehys.** Nykyiset säännökset tulisi 'puhdistaa' ja tarpeettomat vaatimukset poistaa. Uusia sääntöjä ei tulisi kirjoittaa, sillä edunsaajat ovat oppineet vanhat säännökset viime vuosien varrella. Jotta voitaisiin mukautua uusiin olosuhteisiin tai haasteisiin, koheesiopolitiikkaa tulisi voida muokata ja muuttaa helpommin, esimerkiksi validoimalla seurantakomiteat komission läsnä ollessa. Käytännössä tämä tarkoittaisi että hallinnollisia dokumentteja, joita on käytetty aikaisemmin voitaisiin käyttää tulevaisuudessa.
- **Yhden tilintarkastuksen periaate.** Yhden tarkastuksen periaatteen laajentaminen perustuen ajatukseen, että jokaisen valvonnan taso perustuu edelliseen. Lisätarkastuksia voidaan tarvita, jos todetaan, että tietyillä jäsenvaltioilla tai alueilla on vakavia puutteita. Käytännössä tämä vähentäisi valvontaa erityisesti pienten edunsaajien, kuten pk-yritysten, osalta. Lisäksi edunsaajat välttyisivät kahden erilaisen näkemyksen kohtaamiselta eri viranomaistahoilta.

Lähdeluettelo

Cohesion Forum 26-27.6.2017

European Commission – Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Strengthening Innovation in Europe's Regions: Strategies for resilient, inclusive and sustainable growth

European Union - Final conclusions and recommendations of the High Level Group on Simplification for post 2020 (so called [Kallas' report](#))

European Union - Key Recommendations of the High Level Group on Simplification for the post 2020 Cohesion Policy